

Koost. sept. 1991. Lõppvaandis
ETA toim. ümberkirjutel vaandis) tuli teha 12 lk +
12 lk uue p. 12 lk. ingliskeelset
venimeel. , keegi võin 13 lk. keel
= 0,69-11. 22.I 1992 myk-
en kaal "Tähtsalus". AH.

AK
A. Kennik

Kutseharidusest Eesti Vabariigis 1920. - 1930. aastatel

Kutseharidust Eesti Vabariigis 20 iseseisvusaasta jooksul hõlmav probleemistik on ulatuslik ja mitmetahuline. Käesolevas ettekandes püüan lühidalt käsitleda: 1) kutsekoolide materiaalbaasi kujunemist; 2) õpilaskonda selle haridustasemest lähtuvalt; 3) õppejõudude ettevalmistamist kutsekoolidele; 4) kutsekoolide mõningaid rahvusvahelisi sidemeid ja 5) lõpuks kokkuvõttvalt 20 aasta jooksul tehtust.

Iseseisva Eesti Vabariigi moodustamise järel, kui hakati ülesehitama oma riiki, oli üheks oluliseks ülesandeks ka oma rahvusliku kutsekoolivõrgu rajamine. Heites pilgu 1919. aastasse näeme, et tsaariajast kandusid Eesti Vabariiki üle vaid mõned üksikud kutsekoolid ja kutsealased kursused. Järgnevalt hakkas Eesti Vabariik välja arendama oma kutsekoolide võrku: avati tööstuskool, naiskutsekool, tööstus-õpilastekool, mitut liiki põllutöökoole, aianduskool, kodumajanduskool. Hiljem, 1920. aastate lõpul ja 1930. aastail rajati veel mitmeid eritüübilisi õppeasutusi - kalanduskool, kaevanduskool, tööstusliku kallakuga tehnikumid, päris 1930. aastate lõpul veel ametikoolid, kodutööstuskoolid, metsatehnikum ja teisi õppeasutusi. Koolide avamisel tekkis kohe küsimus - mille baasil kutsekooli rajada, kas meil selleks üldse ongi vastavaid võimalusi. Nagu teada, nõuab kutsekoolide asutamine õpilaste kõrval veel 3 olulist komponenti: 1) sellekohast materiaalbaasi, s.o. õppehooneid, töökojaruume, sisseseadeid, instrumente ja muud taolist; 2) vastavaid summasid nii koolide majanduskulude katteks kui tarvisminevate tööpinkide ja masinate muretsemiseks aga ka õppejõududele palga maksmiseks ja 3) erialakoolitusega õppejõude.

Kuidas lahendas need olulised küsimused Eesti Vabariik?

Kui 1919. aasta esimesel poolel oli kutsekoolide avamisel määrav erainitsiatiiv, siis sama aasta teisest poolest muutusid kutsehariduse organiseerimisel tooniandvateks riiklikud organid - Haridusministeerium ja Põllutööministeerium, kelle toetussummadest sõltus edaspidi nii olemasolevate õppeasutuste tegevuse jätkamine kui ka uute õppeasutuste avamine. Mõlema nimetatud ministeeriumi, samuti mitmesuguste seltside ja ühingute kõrval said kutsekoolide avamise initsiaatoritena ning majanduskulude kandjatena kaalukaks ka kohalikud omavalitsused, s.o. linna- ja maakonnaavalitsused. Kutsekoolide ülalpidamiseks töötati välja põhimõtteline seisukoht mille kohaselt kõik õpetajate palgad ning poole kutsekoolidele sisseseadete ja õppevahendite muretsemise kuludest tasub riik, teise poole sisustamiskuludest ja kõik õppeasutuse majandamiskulud aga kannab vastavaid koole asutav selts, ühing või kohalik omavalitsus. Vahetult riiklikul ülalpidamisel olevate koolide puhul kandis kõik kulud riik.

Üheks esimseks koolitüübiks, mis Eesti Vabariigis asutati, olid tööstuskoolid metallitöö ja puidutöö osakondadega. On mõistetav, et majandusraskustega võitlev noor vabariik ei jõudnud 1920. aastate algul ehitada ei tööstuskoolidele ega ka teistele asutatavatele kutsekoolidele spetsiaalseid õppehooneid. Seetõttu pidi iga rajatav õppeasutus selle küsimuse lahendama ise koos seda kooli asutava linna- või maavalitsusega kohapealseid olusid ja võimalusi arvestades.

Nii otsiti tööstuskoolide avamisel kohalikes keskustes - Tallinnas, Tartus, Võrus, Haapsalus ja mujal - olemasolevast ja kättesaadavast hoonestikust vähegi sobivaid, millised siis remontida ja ümberehituste kaudu kohandati õppetöö vajadusteks. Sama teed läksid tütarlaste jaoks avatud õmblemise ja kangakudumise osakondadega tööstuslikud naiskutsekoolid ja veel mõned teised linnades avatud õppeasutused. Nii mõnigi kutsekool töötas algul teise vahetusena üldhariduskoolide ruumides.

Kööpingid, tööriistad ja muu õppetööks vajalik muretseti ostuteel, milleks ^{allu} 50-ne protsendi ulatuses andis toetust Haridusministeerium.

Analoogilised ^{xd} probleemid tekkisid maal asutatavate põllutöö- ja kodumajanduskoolidega. Et maakohdades samuti sobivaid ruume ei leitud, hakati koolide avamist taotlema eeskätt endistes mõisahoonetes, kus vajalikud eeltingimused ruumide ja majapidamise näol olid enamasti olemas. Et aga endised mõisahooned olid ehitatud üksikperekonna elamuks, mitte kooli tarbeks, pealegi olid nad kohati kannatanud eba-peremehelikkuse all, tuli siingi eelnevalt ^{teha} väbi viia kapitaalremonte ja koolitööks vajalikke ümberehitusi. Kõik see nõudis aega, mistõttu esialgu avati põllutöökoole ka linnades, kus õppetööks sobivaid ruume ja õpetajaid oli siiski kergem leida. Hiljem, kui tarvilikud remonttööd ja ümberehitused olid tehtud, viidi põllutöökoolid linnast maale. Nii alustas näiteks Arkna põllutöökool algselt tegevust Rakveres, Polli põllutöökool Pärnus, Põhja-Eesti põllutöökeskkool Tallinnas jne.

1920.aastate teisel poolel ja 1930.aastatel jätkus nii kutsekoolide edasine väljaarendamine kui uute õppeasutuste avamine. Et esialgselt rahuldanud, kuid siiski tagasihoidlik materiaalbaas ei muutuks kutsekoolide arengu piduriks, pidid koolijuhatajad otsima nii õppepindade ja õppetöökodade laiendamise kui ka uute sisseseadete ja tööriistade muretsemiseks võimalusi. Et omavalitsustelt ja teistelt vahetult koolide ülalpidajatelt saadavast toetusest ei piisanud, vajati veel riiklikke toetusi, mida võimaluste piirides õppeasutustele ka anti. Koduvate riiklike toetuste abil - seejuures ühekordsed toetussummad ulatusid kuni 25000 kroonini - laiendati olemasolevaid või ehitati uusi õppe- ja töökojahooneid, loomakasvatushooneid, õppeaedu, kanalaid, mesilaid, ühiselamuruume jne., muretseti mitmesuguseid masinaid, tööpinke, tööriistu jmt. Õppepindade laiendamine võimaldas aga

suurendada õpilaste vastuvõtukontingenti, mistõttu õpilaste arv kutsekoolides hakkas pidevalt kasvama. Eriti andis see end tunda 1930-ndatel aastatel, mil riigi majanduslikud võimalused kutsekoolide toetamiseks olid suurenenud. Nii said 1930.aastate teisel poolel uued õppehooned Tartu Tööstuskeskkool, Tartu Kommerts- ja Kaubanduskool, Tallinna Linna Naiskutsekool, Tartu Naissühingu Kutsekool, Eesti Naissõjaväe Kodumajanduse Instituut ja Tallinna Kodunduskeskkool. Ümber- ja juurdeehitustega õnnestus õppepindasid laiendada pea kõigil tööstuskoolidel ja naiskutsekoolidel aga ka päris mitmel põllutöökoolil ja veel mõnel teiselgi õppeasutusel. Veel 1939.aastal eraldati 25 000 krooni ~~uue~~ õppehoone ehitamiseks Valga Tööstuskeskkoolile. ³

Võimalust mööda soetatigi kõikjal juurde ka sisseseadeid ja täiendati õppevahendite kogusid. Vajalikke tööpinke ja masinaid, eriti neid mida kodumaine tööstus ei tootnud, muretseti juurde välismaalt, peamiselt Saksamaalt, ^{Saks} mida soodustas asjaolu, et kõiki õppeotstarbelisi vahendeid lubati Eesti Vabariiki sisse tuua tollivabalt. Välismaalt, eesmärges Saksamaalt ja Soomest saadi ka õppekirjandust.

Kui Haridusministeerium sai tegutseda vaid temale kinnitatud eelarve piirides, ei suudetud veel rahuldada kõigi koolide sellealaseid vajadusi. Nii oli ruumipuudus koos krediitide vähesusega 1930.aastate keskpaiku üheks põhitakistuseks naiskutsekoolide üleminekul 4aastasele õppeajale.

Eeltoodu näitab, et kutsekoolide materiaalbaasi rajamine Eesti Vabariigis oli kestev, pikaajaline protsess. Siiski jõuti koolide asutamisele järgnenud ligikaudu poolteise aastakümne jooksul välja arendada küllaltki korraliku õppebaasiga ning rahvusliku majanduse tollaegseid vajadusi arvestavad kutsekoolid. 1930.aastail loodud materiaalbaasi tugevust näitab seegi, et järgnenud teise maailmasõja aastail, mil lakkas igasugune materiaalbaasi täiendamise võimalus, ^{olud} võimalus kutsekoolidel eelnevalt soetatuga veel pikka aega toime tulla.

1920.aastail võeti kutsekooli õpilasteks kohustusliku algkooli lõpetanud, mis tol ajal tähendas kas algkooli 4. või 5.klassi lõpetamist, 1920.aastate lõpul üha rohkem ka ^{keskharidust} algkooli 6.klassi lõpetamist. 1930.aastail, seoses 6klassilise algkoolikohustuse sisseviimisega, koosnes kutsekoolide õpilaskond juba eranditult 6klassilist eelharidust omavatest noortest. Harvad ei olnud ka need juhud, mil kutsekoolidesse astus nõutavast suurema eelharidusega noori. Nii toimus kahekümnenäi piirimal murrang kutsekoolides õppivate noorte haridustasemes.

Õpilaste haridustaseme tõus ja vajadus nende endi tõhusamaks ettevalmistamiseks viis 1930.aastate keskel kutsekeskkoolide moodustamiseni Eesti Vabariigis, mil 3aastase õppeajaga tööstuskoolid reorganiseeriti 4aastase õppeajaga tööstuskeskkoolideks, kaubanduskoolid aga kaubandus- ja äriduskeskkoolideks. ⁴

Uue kutsehariduslike õppeasutuste seaduse kehtestamisega 1937. aastal moodustati Eestis kõrgema astme kutsekoolid. Viimaste hulka kuulusid Tallinna ja Tartu Tehnikum, kommertskoolid, kõrgema astme majanduslikud erikoolid ja kõrgema astme kodumajanduskoolid. Kõrgema astme kutsekoolidesse astumisel hakati nõudma mitte enam 6klassilise algkooli lõpetamist vaid juba kas keskkooli või kutsekeskkooli lõputunnistust. Nii tõhustus õpilaste erialane ettevalmistus kutsekoolides veelgi.

Kõik see mida aastate jooksul saavutati, ei tulnud iseenesest, selle taga seisis paljude energiliste inimeste - haridustegelaste, koolijuhtide, õpetajate, tööõpetuse meistrite jt. pedagoogide igapäevane, aastaid kestnud töö. Seetõttu ei saa jätta käsitlemata küsimust - kust sai Eesti Vabariik oma kutsekoolidele pedagoogid, milline oli nende haridustase, kus olid nad saanud erialase ettevalmistuse. Tuleb kohe öelda, et erialase ettevalmistusega inimesi oli Eesti Vabariigi

algaastail väga vähe ja õppejõudude leidmisega kutsekoolidele oli suuri raskusi, nende puudumise tõttu tuli nii mõnigi kord ühe või teise kooli avamine lükata edasi. Ometi oli Eesti Vabariigil tol ajal olemas nii insenere kui ka kõrgharidusega põllumajanduse eriteadlasi. Eesti rahvusest noormehed olid sellealase hariduse omandanud kas tolleaegse tsaari-Venemaa kõrgkoolides, eeskätt Peterburis, Moskvas või Riias, aga ka välismaal, esijoonel Saksamaa kõrgkoolides. Ka oli teatud hulk eestlasi õppinud Venemaa mitmesugustes tehnikakoolides, alam- ja keskastme põllutöökoolides. Bestlannasid oli õppinud meie põhjanaabri Soome kodumajandus- ja aianduskoolides. Ei ole huvituseta märkida, et kolm tulevast Eesti Vabariigi tööstuskoolide juhatajat olid meie enda omaaegse Tallinna Raudtee-tehnikakooli kasvandikud. Seega oli teatav kontingentv erialaseid teadmisi omavaid mehi ja naisi Eestis olemas, kes ka meelsasti asusid rajatavates kutsekoolides õpetajatena tööle.

Teiseks asus Eesti Vabariik ise intensiivselt pedagooge ette valmistama. Juba 1919.aastal, mil hakati asutama Tallinna Merekoolid, korraldati enne õppetöö algust Tallinna Merekooli juures 2kuulised kursused merekooliõpetajate ettevalmistamiseks. Uute õppejõudude ettevalmistamise kõrval tingis taoliste kursuste läbiviimise ka vajadus merekooliõpetajate endi teadmiste täiendamiseks, seda just emakeeles ja kasvatusteaduses. Olgu märgitud, et emakeel just sai merekoolides õppekeeleks ja õppetööks vajalik emakeeleoskus palju mehi sõitnud ja võõrkeeli valdavatel kaptenitel oli teinekord üsnagi puudulik.

Kutsekoolide tehniliste ainete õpetajate ettevalmistamiseks avati 1921.aastal Tallinna Tehnikumi juures spetsiaalsed 2aastased kursused. Endelt kursustelt said just tööstuskoolid nii tehniliste erialainete õpetajaid kui ka tulevase koolijuhatajaid. Kehtnas avati 1925.aastal spetsiaalne kool õpetajate ettevalmistamiseks kodumajanduskoolidele. Just siit tulnud kaader võimaldas kodumajanduskoolide

võrgu rajamise ja väljaarendamise. Põllutöökoolid hakkasid saama eriainetes õpetajaid Tartu ülikooli loomaarsti- ja põllumajandusteaduskonnast kasvandike hulgast. Meelsasti astusid õpetajaametisse põllumajandusteaduskonna üliõpilased veel enne ülikooli lõpetamist. Õpetajaid saadi ka ülikooli teistest teaduskondadest, ⁿⁱⁱ kelle lõpetajad, omandanud pedagoogiliseks tööks vajalikud oskused ülikooli didaktilis-metoodilises seminaris, asusid tööle üldharidusainetes õpetajatena. Arstiteaduskond andis kutsekoolidele kooliarste ja tervishoiu õpetajaid.

Tööle õpetajatena asus ka põllutöökeskkooli lõpetanuid. Kodumajanduskoolide ja naiskutsekoolide kindlustamisel õppejõududega oli esimestel aastatel oma osa ka teistel naiskutsekoolidel, esmajoones Tallinna Linna Naiskutsekoolil, ⁿⁱⁱ kelle lõpetanud asusid tihtipeale tööle käsitöö või majapidamiseõpetajatena ^{alles need} omandades eelnevalt või ka hiljem õpetajakutse.

Erandjuhtudel, kui oma kaadrit nappis või sooviti tugevama ja mitmekesisema ettevalmistusega spetsialiste, kutsuti tööle ka erialasjatundjaid välismaalt. Nii õpetas Tartu Naisühingu Käsitöökoolis a. 1919-1922 kangakudumist soomlanna Helene Oikkonen ja a. 1923-1925 samuti soomlanna Lydia Terävhinen. ⁸ Tallinna Linna Naiskutsekoolis õpetas aastail 1924-1927 riideõmblemist Budapestist pärit ungarlanna Therese Vagner, soomlanna Helene Oikkonen aga ⁹ aastail 1923-1928 kangakudumist. Saku Kodumajanduskoolis töötas selle avamisest saadik a. 1923-1925 majapidamise õpetajana Helsingist pärit soomlanna Airi Kekäläinen. ¹⁰ Eeltoodutega Eesti Vabariigi kutsekoolides töötanud välismaalaste nimekiri ^{muidugi} ei ammendu. Olgu ^{aga} märgitud, et kõik ^{nael} eelnimetatud välismaalased õpetasid eesti keeles, s.t. õppisid ära riigikeele.

Tuleb märkida, et ^W nii tööstuskoolide kui ka teiste kutsekoolide juhatajaid ja õppejõude hakati ⁿⁱⁱ 1920ndail, eriti aga 1930. aastail üha rohkem saatma kogemuste omandamiseks õppereisidele välismaale:

Soome, Rootsi, Kesk- ja Lääne-Euroopasse. Tutvuti sealsete kutsekoolidega, samuti käidi tööstus- ja põllumajandus- ja teistes ettevõtetes, et kodumaale naasnudena rakendada uusi ideid siinsetes kutsekoolides.

Naiskutsekoolide õpetajad täiendasid end peamiselt Pariisis, Viinis, Budapestis ja Zürichis, s.t. keskustes kus olid olemas sügavad sellealased traditsioonid ja väljakujunenud koolkonnad.

Üha rohkem hakati osalema rahvusvahelistel näitustel, erialakongressidel ja muudel üritustel. Olgu selle kohta toodud paar näidet

1934.aastal osalesid Põhjamaade kodutöönduse kongressil ja näitusel Soomes Helsingis Eesti Vabariigi esindajatena haridusnõunik Johannes Kiivet ja Tallinna Linna Naiskutsekooli juhataja Anni Varma, ^{Lisaauhinna} peale selle veel Eesti Turistide Ühingu korraldatud ekskursiooni kaudu 28 õpetajat Eestist. (11)

Aasta hiljem, esines Anni Varma ettekandega "Kutse- ja kodumajanduskoolide areng ja tuleviku suunad" Stokholmis Põhjamaade kutse- ja kodumajanduskoolide õpetajate kongressil. Sama, 1935 a. augustis külastas Eestit kolme päeva jooksul Inglismaa õpetajate delegatsioon. (12)

1938.aastal viibis Eesti Vabariigi esindajana Berliinis korraldatud rahvusvahelisel kutsehariduse kongressil kutseoskuse osakonna abidirektor Joh. Kiivet. Samal aastal Berliinis korraldatud rahvusvahelisel käsitöönäitusel oli oma eksponaatidega 4 suurel vitriinil (üldse oli neid 10) esindatud ka Tallinna Linna Naiskutsekool, kes sai esitatud tööde eest näituse üldauhinna. Lisaauhinnad said kooli kudumise tööd ühes gobeläänidega, (kudumise õpetaja Selma Rajandu) ja rahvuslikud kostüümid (õmblemise õpetaja Luise Kilgas). Koolijuhatajale A. Varmale anti saavutuste puhul koolitöö alal nimeline diplom. (13)

Eesti Vabariigi tegevuse viimasel - 1939/40. õppeaastal töötas siin kokku 177 kutsekooli 13032 õpilasega, sealhulgas (tolleaegset liigitust kasutades) 46 põllumajanduslikku, 63 tehnilist ja tööstuslikku, 20 majanduslikku ja 30 kodumajanduslikku õppeasutust. Mees-

14
 õpilasi oli kutsekoolides 6807 ehk 52,2%, naisõpilasi 6225 ehk 37,8%. Samal 1939.aastal koostati kutsekoolide arengukava kuni 1943.aastani, kus nähti ette põllundustehnikumi, aiandustehnikumi, kõrgema astme naiskutsekoolide, uute ametikoolide ja veel mitme teisegi kutsekooli avamine.

Nii jõudis Eesti Vabariik Teise Maailmasõja algusesse olukorras kus kutsekoolide alal oli tehtud väga palju, kuid palju kavandatut veel ka tegemata.

Kuidas hinnata läbikäidud teed?

Arvan, et Eesti Vabariigi algaastatel kutsehariduse alal toimunu näitab, et ^{hoolimata} [vaatamata] paljudele vajakajäämistele, ^{st aldi} [olime] omariiklaseks valmis sellelgi alal. Kahe aastakümne jooksul tehtut aga tuleb hinnata oma rahvusliku kutseharidussüsteemi loomisena ja sellealase kutsekoolivõrgu väljaarendamisena, kusjuures neil aastail kujunes välja ka korraliku ettevalmistusega rahvuslik õpetajaskond.

Teise maailmasõja puhkemine ja sellele kaasnevad sündmused katkestasid Eesti Vabariigi loova ülesehitustöö ka kutsehariduse alal. Esimesed tagasilöögid sai Eesti Vabariigi kutseharidus juba 1939.aasta sügisel, st [mis seoses] baaside lepingu ja Punaarmee sissemarsiga tuli osa kutsekoolihooneid loovutada punaväelaste majutamiseks. Punaarmee ^{sisse} marsist ^{hulka} tingitult lahkusid Eestist koheselt rootsi õppekeelele pürksi Põllumajanduskooli Rootsi riigi kodanikest õpetajad. Baltisakslaste massilise väljarände tõttu lahkus 1939.a. oktoobris Eestist ^{ka} [mitmeid] kutsekoolide kauaaegseid õppejõude.

Enitanud B. Kallne

Tõnuhese
 Enitanud 11.8.1991

Võnnud loetud 15. apr. 1992

1. Vt. Kennik, A. Kutseharidusest Eesti Vabariigis. - "Nõukogude Õpetaja" 1989, 4.märts.
2. Kennik, A. Kutseharidusest Eesti Vabariigis. Tööstuskoolide väljaarendamine. "Nõukogude Õpetaja", 1989, 30.september.
3. Eesti Riigiarhiiv (ERA), f.1108, n.6, s.152, l.343.
4. Kiigi Teataja, 1935, nr.59, art.543; nr.71, art.623; nr.92, art. 762.
5. ERA, f.1108, n.6, s.9, l.29 ja 44.
6. Tallinna Polütehniline Instituut 1936-1986. Tallinn, 1986, lk.40.
7. Kennik, A. 60 aastat kutseõpetuse algusest Kehtnas. "Nõukogude Õpetaja" 1985, 14.dets.
8. ERA, f.1108, n.4, s.448, l.23-24, 197, 213 ja 338.
9. ERA, f.1108, n.4, s.450, l.121, 275; s.461, l.26, 156.
10. ERA, f.1648, n.3, s.301, l.10; s.303, l.3.
11. ERA, f.1108, n.6, s.350, l.27, 55, 56.
12. Samas, l.82 ja 122.
13. Samas, l.229 ja 319.
14. Haridusministeeriumi Teataja 1939, nr.18, lk.217; Eesti kroonika 1939, Tartu 1940, lk.64.

11

Resümee

A. Kennik

Besti Vabariigi ulatuslikust ja mitmetahulisest kutsehariduse probleemistikust käsitletakse antud ettekandes lühidalt järgmisi: kutsekoolide materiaalbaasi kujunemist, õpilakonda kutsekoolidesse astumisel nõutavast eelharidusest lähtuvalt, õppejõudude ettevalmistamist kutsekoolidele, kutsekoolide rahvusvahelisi sidemeid ning tehakse mõningaid kokkuvõtteid 21 aasta jooksul tehtust. Autor teeb järelduse, et vaatamata mitmetele vajakajäämistele oli Eesti omariikluseks valmis sellelgi alal. 21 aasta jooksul tehtut aga hinnatakse oma rahvusliku kutseharidussüsteemi loomisena ja mitmepalgelise kutsekoolivõrgu väljaarendamisena, kusjuures neil aastail kujunes välja ka korraliku ettevalmistusega rahvuslik õpetajaskond.

On Vocational education in Republic of Estonia in the 1920s-1930s

Summary

A. Kennik

The paper gives a ^{survey of} ^{the} In this performance are in brief ^{scanned:} (1) about the foundation of training bases for vocational schools, (2) how the body of pupils ^{with regard to} ^{are} formed depending on the changed demands of their elementary education, (3) about the preparation of teachers and international relationships of these schools and 5) draws some ^{conclusions} ^{summaries} about the work done during 21 year. ^{the two decades. The} ^{author arrives at} ^{my c} conclusion that in spite of some ^{shortcomings} ^{wantages} Estonia was ⁱⁿ 1918-20 ready for national statehood also in this ^{respect} ^{case}. During the period 1918-1940 ^{the} in Republic of Estonia was founded ^{its} own ^{system of} national vocational educational ^{at} ^{and} system, established ^{a versatile} many-featured network of ^{urban} town and ^{rural} village vocational schools. In these years also ^{by} ^q ^{taken shape} well-prepared national teaching staff was formed.